

همت همگانی برای ساماندهی بزرگراه پیامبر اعظم (ص)

گفت وگو

محمد کاملان ا حدود چهل سال قبل و براساس طرح جامع آن سال‌های مشهد، قرعه توسعه به نام غرب شهر و منطقه قاسم‌آباد افتاد و با اختصاص زمین به مردم و شرکت‌های تعاونی، ساخت‌وساز در این منطقه آغاز شد و جمعیت زیادی رفته‌رفته از محلات مرکزی و قدیمی شهر به قاسم‌آباد تازه‌الحاق شده به محدوده شهری مهاجرت کردند. محدوده غربی چهار دهه پیش، امروز به دهمین منطقه شهری مشهد تبدیل شده است که طبق آمارها، بیش از ۳۰۰هزار نفر جمعیت و حدود ۲هزار هکتار مساحت دارد. یک سر این منطقه به بزرگراه امام‌علی^(ع) و قائم^(ع) منتهی می‌شود و طرف دیگر آن، به جاده قدیم قوچان و بزرگراه آیت‌ا... هاشمی‌رفسنجانی، اماردل این منطقه شهری تقریباً جوان، هم‌باافت‌های فرسوده و ناسازگاری مثل جاده قدیم قوچان و نهضت و یوسفیه مواجه هستیم که نیاز شدید به مداخله و اجرای انواع‌واقسام پروژه‌های عمرانی برای افزایش کیفیت زندگی دارند و هم بافت جدید شهرک غرب با همان قاسم‌آباد در آن جاخوش کرده است

که بیشتر از کار عمرانی به هویت‌سازی و هویت‌بخشی و احیای هویت اجتماعی نیاز دارد، البته به همه این‌ها باید ماجرای سامان‌دهی بزرگراه پیامبراعظم^(ص) را هم اضافه کرد که سال‌ها به سرانجام نرسیده است. در ادامه سلسله گفت‌وگوهای اختصاصی شهرداران مناطق و مدیران شهری، این‌بار سعید اکبریان، شهردار منطقه ۱۰، پاسخگوی سؤالات ما شده است، اکبریان می‌گوید نخستین اولویتش در این منطقه، حل ماجرای سامان‌دهی بزرگراه پیامبراعظم^(ص) و رساندن آن به نقطه مطلوب است. به همین دلیل نیز درحالی‌که فقط نییمی از این بزرگراه در محدوده شهرداری است، مدیریت شهری چیزی نزدیک به ۴۳میلیارد تومان اعتبار و شش پروژه مهم در این مسیر تعریف کرده است، البته دولت هنوز به سامان‌دهی بزرگراه پیامبراعظم^(ص) چندان توجهی نمی‌کند و نه تنها بودجه و اعتباری به آن اختصاص نمی‌دهد، بلکه اداره کل راه‌وشهرسازی با پیشنهاد شهرداری برای واسپاری محدوده خودش به منظور اجرای پروژه سامان‌دهی توسط مدیریت شهری نیز مخالفت کرده است.

یکی از ویژگی‌های منطقه ۱۰ که در کمتر منطقه شهری دیده می‌شود، این است که دو بافت جدید قاسم‌آباد و

قدیمی توس که مشکلات و مضضلات متفاوتی با هم دارند، در یک منطقه هستند. درکنار این‌ها، بخش زیادی از بزرگراه پیامبراعظم(ص) که از مسیرهای مهم ورود به مشهد است، نیز در حوزه استحفاظی این منطقه قرار گرفته است. حال این پرسش مطرح است که باتوجه به این دغدغه‌ها، اولویت شهرداری این منطقه، رسیدگی به کدام

مسائل و حل‌وفصل کدام مشکلات است؟ بعد از تقریباً بیست‌بازدید مستقیم از محلات و برگزاری جلسه با اعضای شورای اجتماعی محلات و حضور در چهل مسجد، به سه اولویت توسعه‌ای برای منطقه رسیدیم. نخست، رسیدگی به بزرگراه پیامبراعظم^(ع)، چون مهم‌ترین شریان حیاتی اجتماعی، اقتصادی و ترافیکی استان است و ۴۳ درصد

زائران به‌صورت سواره از این بزرگراه به مشهد می‌آیند و بیش از نییمی از زائران پیاده در دهه آخر صفر هم از این مسیر وارد شهر می‌شوند. دسترسی شهروندان به بییلاقات و شهرهای شمالی و آرامگاه فردوسی نیز از بزرگراه پیامبراعظم^(ص) صورت می‌گیرد. همچنین استقرار صنایع در حاشیه این محور، باعث شده است این بزرگراه فقط نقش ترافیکی نداشته باشد. سامان‌دهی بزرگراه که از چندین سال پیش آغاز شده است، جزو نخستین اولویت‌های ما در منطقه ۱۰ بود که در این راستا، پروژه‌های زیادی نیز برای آن تعریف و اجرایی شد.

اولویت و مسئله دوم در منطقه ۱۰، رسیدگی به بافت‌های ناسازگار و مسئله دار شهری در جاده قدیم قوچان مثل امام‌هادی^(ع) و خاتم‌الانبیا^(ص) است که جزو محلات هدف بازآفرینی به‌شمار می‌آیند. سومین اولویت هم احیای هویت اجتماعی مردم قاسم‌آباد

● بافت‌های ناسازگار

● در جریان توجه ویژه به بافت‌های ناسازگار، قرار است چه کارهایی در این محلات انجام شود؟ با همکاری دفاتر توسعه محلی و مردم به این نتیجه رسیدیم که در این محلات، سه اولویت مهم داریم که باید پیش از هرکاری به آن‌ها بپردازیم؛ اول از همه به دلیل نفوذناپذیری بسیار در آن محله‌ها، سراغ بازگشایی‌ها رفتم و با مشارکتی که اهالی کردند، توانستیم با مالکان توافق کنیم و به همین دلیل هم به‌تدریج داریم کوچه‌ها را بازگشایی می‌کنیم و یک بولوار سی‌وپنج‌متری جدید نیز احداث خواهیم کرد که باعث می‌شود محلات نفس بکشند. اولویت بعدی، رسیدگی به مضض آب‌های سطحی بود، اعتبار بسیار خوبی را از محل پروژه‌های زودبازده گرفتیم و کار اضافی را آغاز کردیم. سومین اولویت هم افزودن بر سطح سبز است که درحال تملک دو قطعه زمین هستیم تا به سرانه فضای سبز این منطقه اضافه کنیم.

● نهضت و یوسفیه که دو بافت پرمشکل در دل قاسم‌آباد هستند، در ماجرای رسیدگی به مشکلات بافت ناسازگار سهمی دارند؟ در سال‌های گذشته از محله نهضت و یوسفیه غافل شده بودیم، محلاتی که میان حاشیه شهر و بافت جدید شهرک غرب مشهد، غریب بودند. درواقع کسی انتظار نداشت در پهنه جدید توسعه شهری با محله‌ای که از نظر کالبدی و اجتماعی به‌شدت آسیب دیده است مواجه باشد، بنابراین همیشه این

احداث بولوار ۳۵متری جدید در بافت‌های ناسازگار

دو محله را جدا از سایر محلات و موضوعات منطقه ۱۰ می‌دانستند. نخستین کاری که برای هویت‌سازی و رسیدگی به این محله‌ها کردیم، این بود که آن‌ها را به‌عنوان محله به رسمیت شناختیم و از زیرمجموعه محله رسالت خارج کردیم. با موافقتی که گرفته شد، در دوره جدید شورای اجتماعی محله، یک شورا ویژه نهضت و یوسفیه خواهیم داشت و با درخواست خود مردم قرار شد نام میناق برای این محله‌ها انتخاب شود. گام دوم این بود که این دو محله از نظر بازآفرینی باشند نیز به رسمیت شناخته شوند و شورای شهر پذیرفت که نهضت و یوسفیه جزو محلات بازآفرینی قرار بگیرند. این اتفاق از ابتدای سال ۱۴۰۲ خواهد افتاد. در گام بعدی، با همکاری و

نظر خود مردم، پروژه‌هایی برای تغییر چهره نهضت و یوسفیه تعریف شد؛ پروژه‌هایی که هم‌زینه‌ما پر بازده. ● اما موضوعی که بیش از هر چیز دیگری، مردم را در آن محله آزار می‌دهد، ساخت‌وسازهای غیرمجاز بی‌رویه و شبانه در آنجاست. چاره شهرداری منطقه برای درمان این درد چه بود؟ کاری که باید انجام می‌شد، این بود که خود مردم اجازه ساخت‌وساز غیرمجاز ندهند. امروز مردم نهضت و یوسفیه به این نتیجه رسیده‌اند که این دو محله دیگر گنجایش جمعیت جدید ندارد و به‌محض رخ دادن تخلف، به‌سرعت به شهرداری گزارش می‌دهند و مأموران ما هم قبل از اینکه ساخت‌وسازها به سقف برسد و کسی داخل ساختمان‌ها ساکن شود، مقابله می‌کنند.

● نهضت و یوسفیه که دو بافت پرمشکل در دل قاسم‌آباد هستند، در ماجرای رسیدگی به مشکلات بافت ناسازگار سهمی دارند؟ در سال‌های گذشته از محله نهضت و یوسفیه غافل شده بودیم، محلاتی که میان حاشیه شهر و بافت جدید شهرک غرب مشهد، غریب بودند. درواقع کسی انتظار نداشت در پهنه جدید توسعه شهری با محله‌ای که از نظر کالبدی و اجتماعی به‌شدت آسیب دیده است مواجه باشد، بنابراین همیشه این

طراحی الگویی برای تحقق پروژ ه‌های شهری

● هنر بازگشایی

● نفوذناپذیری و خیابان‌های بن‌بست که سال‌هاست پروژه بازگشایی آن‌ها با شکست روبه‌رو شده است، یکی از مضضلات اصلی محلات جاده قدیم قوچان است؛ مشکلی که در ساعاتی از روز و در برخی معابر، ترافیک‌های عجیب‌وغریبی درست می‌کند. قفل بازگشایی این معابر و مذاکره با مالکانی که سال‌هاست حاضر به فروش ملکشان به شهرداری نیستند، چطور شکسته شد که در نخستین گام توانستید خیابان امین در محله خاتم‌الانبیا(ص) را بازگشایی کنید؟ هنر یک مدیر شهری این نیست که ۱۰ پروژه اجرا کند، هنر این است که الگویی برای اجرای پروژه‌ها طراحی کند تا مردم در آن نقش مؤثر داشته باشند. بازگشایی خیابان امین در مصداق به این مننی نیست که یک خیابان شانزده‌متری بازگشایی و در ترافیک و

و افزایش حضور آن‌ها در مکان‌های عمومی شهری با ایجاد مراکز اجتماع محور است. ● سامان‌دهی بزرگراه پیامبراعظم(ص) نزدیک به یک دهه سابقه دارد، اما آن‌چنان‌که باید و شاید پیشرفت محسوسی نداشته و حتی هنوز عقب‌نشینی‌های آن کامل انجام نشده است. جدا از این‌ها، متأسفانه با بزرگراه یا ورودی‌ای مواجه هستیم که در شان مشهد نیست. می‌خواهید این پروژه را که نخستین اولویت شما هم هست، چطور جلو ببرید که دست‌کم یک مسیر درخروشان مشهد داشته باشیم؟

ما به دنبال راهکار میان بری بودیم تا زیبا سازی بزرگراه پیامبراعظم^(ص) زودتر انجام شود، اگر می‌خواستیم منتظر بمانیم تا همه عقب‌نشینی‌های ممکن در این مسیر انجام شود و بعد وارد مقوله زیبا سازی شویم، زمان زیادی را از دست می‌دادیم و برای همین احداث پروژه آیلندهای جانبی را در بزرگراه آغاز کردیم؛ پروژه‌ای که معتقدم

● هویت اجتماعی

● گفتید اولویت سوم شما در منطقه ۱۰ ایجاد مراکز اجتماع محور در قاسم‌آباد است، این مراکز قرار است چه کارکردی داشته باشند و در کدام پهنه‌های جمعیتی شهرک غرب مشهد شکل خواهد گرفت؟ محلات شهرک غرب با همان قاسم‌آباد، ابتدا کالبدشان در بیابان شکل گرفته و بعداً جمعیت در آنجا ساکن شده و این موضوع باعث شده است همیشه نگران هویت اجتماعی مردم قاسم‌آباد باشیم. این چالش در بسیاری از مناطق مشهد وجود ندارد. شیوه سکونت و مهاجرت به این منطقه از شهر هم به‌صورت شهریکی بوده است. این مسئله کار شهرداری را برای هویت‌بخشی سخت می‌کند. از طرف دیگر، زیرساخت‌های خوبی در شهرک غرب مشهد وجود دارد، ولی چالش اصلی این است که از شدت استفاده مردم از فضاهای اجتماعی و تعاملی بسیار کاسته شده است و آن‌طور که باید و شاید با استقبال مردم روبه‌رو نیست. همه این دلایل دست به دست هم داد تا ایده ایجاد مراکز اجتماع محور را در ادبیات گفتمانی منطقه دنبال می‌کنیم. به‌دنبال افزایش حضور پذیری شهروندان با اولویت خانواده‌ها هستیم و در جریان اجرای این پروژه، سه مرکز شهری و ۱۰ مرکز منطقه‌ای اجتماع محور برای این کار پیش‌بینی و تعریف شد. اجرای این ایده به‌قدری برای شهرداری مهم بود که با همکاری مشاور تهیه طرح تفصیلی، مراکز اجتماع محور و محل‌های آن در نقشه و خود طرح جامنایی شد و به قول معروف نشست تا بعد از ما هم این مسیر ادامه پیدا کند.

● تخلفات ساختمانی

● محلات جاده قدیم قوچان و بخش‌هایی از قاسم‌آباد را یکی از کلونی‌های ساخت‌وساز غیرمجاز و بام‌فروشی می‌شناسند. در این مدت، توانستید فضا را برای این شیوه ساخت‌وساز ناامن کنید؟ ساخت‌وساز غیرمجاز یک موضوع سیستماتیک است که یک سر آن شهرداری است. مسائل و مشکلات اقتصادی، نیاز مردم به مسکن، گران تمام شدن ساخت خانه به‌صورت استاندارد و از طرف دیگر اصالت قولنامه‌ها و باطل کردن قولنامه املاکی که به اصطلاح هوایی فروخته می‌شوند، فرایند طولانی رسیدگی به پرونده‌ها در کمیسیون ماده ۱۰۰ و چندین و چند عامل دیگر، همه دست به دست هم می‌دهند تا یک چالش جدی در این حوزه داشته باشیم. بهترین کار پیشگیری است که ما با حمایت‌های قضایی و نظارت به موقع شهرداری

پیشران و محرک توسعه در این مسیر خواهد بود و در بودجه امسال مصوب شده است و سال آینده هم ادامه خواهد داشت. با اجرای این پروژه، نازیبایی‌هایی که در پشت وجود دارد، دیگر دیده نمی‌شود و مسافران از بدو ورود در سه‌راه فردوسی تا پل قائم، یک‌پوسته ترکیبی فضای سبز با نورپردازی و سازه تبلیغاتی و... را مشاهده می‌کنند. امسال ۵۰ درصد آیلندهای جانبی اجرا می‌شود و سال آینده هم باقی آن به اتمام می‌رسد. با اجرای این پروژه پیشگام، میل و رغبتی در مالکان به‌وجود می‌آید که عقب‌نشینی‌ها را به‌تدریج انجام بدهند و از شهرداری مجوز بگیرند. با این کار، سرمایه‌گذاری در این بزرگراه هم جهش خوبی پیدا خواهد کرد. ● اوضاع حمایت دولتی از سامان‌دهی بزرگراه پیامبراعظم(ص) که ۴۳ درصد از مسافرت‌ها به مشهد از طریق آن صورت می‌گیرد، چگونه است؟ به‌دولت پیشنهاد دادیم بخش‌هایی را که دست

عبدن جواد کولانی شهرآرا

تعریف ۶ پروژه ه و اختصاص ۴۳میلیارد تومان اعتبار برای سامان دهی بزرگراه پیامبر اعظم(ص)

خودش است، برای سامان‌دهی به شهرداری واگذار کند، چون فقط هشت کیلومتر از این بزرگراه در محدوده شهرداری است. اگر دولت با این پیشنهاد، همراهی و محدوده خودش را واسپاری کند، شهرداری پروژه تعریف خواهد کرد که تا امروز اداره حمل‌ونقل و راه‌این موضوع را قبول کرده است، ولی اداره کل راه‌وشهرسازی زیر بار آن نرفته و با آن مخالف است. اگر دولت این راهکار را نپذیرد، باید ۲هزار میلیارد اعتبار برای سامان‌دهی این محور درنظر بگیرد و خرج کند، البته درحال حاضر ما در شهرداری ۴۳میلیارد تومان اعتبار و شش پروژه مهم در بزرگراه در دست اجرا داریم. زائرانی که به شهر وارد می‌شوند، هزینه تحمیل می‌کنند. امروز رسیدگی به نییمی از بزرگراه پیامبراعظم^(ص) با دولت و سازمان‌های دولتی است، اما برای آن ردیف بودجه‌ای درنظر گرفته نمی‌شود. متأسفانه این بزرگراه حتی در استان هم بودجه ندارد.

تعداد پروژه‌های عمرانی

۱۱۳ پروژه

تعداد پروژه زودبازده

۱۴ پروژه

سرانه فضای سبز برای هر شهروند

۷/۵ متر مربع

اعتبار پروژه‌های زودبازده

۲۷۸ میلیارد ریال

تعداد محلات

۱۳ محله

اعتبار پروژه‌های عمرانی

۱۴۵۹ میلیارد ریال

مراکز اجتماع محور

۱۰ عدد

سرانه ورزشی برای هر شهروند

۵۰ سانتی متر مربع

رتبه نخست منطقه در کسب درآمدهای شهری

۱

ایجاد مراکز اجتماع محور؛ راهکاری برای احیای هویت اجتماعی

● مراکز اجتماع محور مدنظر تاران جامنایی شده است یا تا به امروز به بهره‌برداری رسیده‌اند؟ یکی از این مراکز که شهری محسوب می‌شود، مرکز اندیشه است که از تلفیق موج‌های آبی، بوستان نیلوفرآبی و پیاده‌راه حجاب ۷۷ ایجاد می‌شود، در این مرکز اجتماع محور، مسجد و مدرسه و دانشگاه و استخر و مرکز خرید وجود دارد، ولی از هم جدا هستند و جزیره‌ای عمل می‌کنند که در این طرح قرار است همه این‌ها به قول معروف با هم ترکیب شوند. دومین مرکز اجتماع محور شهری، «شاهد» است که از ترکیب دانشگاه آزاد و پارک شاهد و سینما سیم‌رخ ایجاد خواهد شد و با ساخت آن، ارتباط دانشگاه با محلات اطراف خودش زیاد می‌شود و حتی به این سمت رفتم که مردم هم بتوانند وارد فضای دانشگاه شوند. برای این طرح مشاور گرفتیم که درحال تهیه طرح مناسب برای این فضاست. مرکز شهری دیگر هم چهارراه‌مخابرات است که باز هم مشاور برای آن درنظر گرفته شده است و درحال انجام کار است.

از ۱۰ مرکز اجتماع محور منطقه‌ای، طرح و مطالعات دو مرکز دامیه ۳۰ با عنوان سرای هنر و فلاحی ۲۸ که مرکز اسباب‌فروشی‌های قاسم‌آباد است، آماده شده است و ارسال وارد فاز اجرا می‌شوند. مابقی هم در حله مطالعات و تهیه طرح توسط مشاور است، البته سرای همسایه در حسایی شمالی ۹ که تلفیقی از مسجد و مرکز بهداشت و فرهنگ‌سرا و پارک و... به شماره می‌آید، نیز افتتاح شده است.

در ایده مراکز اجتماع محور قرار است ظرفیت‌های مجموعه‌های مختلف در این مراکز جمع شود. این ظرفیت‌ها از فضای سبز و آسفالت و خدمات فرهنگی گرفته تا ساخت فرهنگ‌سرا و جوی و جدول و... را در بر می‌گیرد. با این کار، اثر بخشی کارها بیشتر از قبل خواهد شد.

● آیا فقط قرار است با مراکز اجتماع محور، هویت اجتماعی قاسم‌آباد احیا شود یا کارهای دیگری هم به‌منظور هویت‌بخشی، برنامه‌ریزی شده است؟ هویت در دادوستد و تعامل شکل می‌گیرد و رشد می‌کند و هر قدر این پیوندهای اجتماعی بیشتر شود، هویت هم بیش از پیش تقویت خواهد شد. مثلاً یکی از کارهایی که برای هویت‌بخشی در قاسم‌آباد انجام دادیم، تشکیل هیئت‌مدیره مجتمع‌های مسکونی بود. این موضوع خیلی به تقویت هویت کمک می‌کند. الان در مجتمع‌ها و آپارتمان‌ها، خانواده‌ها از هم دور هستند و باید کسی در این ساختمان باشد که مثل یک کدخدا این‌ها را به‌هم نزدیک کند. در مجتمع مسکونی آفتاب با همکاری همین هیئت‌مدیره‌ای که تشکیل شده است، مدام برنامه‌های فرهنگی برگزار می‌شود. یکی دیگر از مصادیق احساس بی‌هویتی، شلختگی نام‌گذاری‌ها در قاسم‌آباد بود که همه این نام‌گذاری‌ها کاملاً اصلاح شد. نمونه بعدی این شلختگی و بی‌هویتی را در تقاطع‌های سطح قاسم‌آباد هم داریم که برای شاخص‌سازی چهارراه‌های شهرک غرب، مشاور گرفتیم تا به طرحی برسیم که این مشکلات را بتوانیم حل‌وفصل و هویت‌بخشی کنیم.

پیشگیری همه‌جانبه برای جلوگیری از ساخت‌وساز غیر مجاز

● نیست. چطور می‌شود آمار این خریدوفروش‌های عجیب‌وغریب و حتی ساخت‌وسازهای غیرمجاز را در مناطقی مثل شما کم کرد؟ آیا این کار نیز به بازنگری قوانین نیاز دارد؟ دو کار مهم باید انجام شود، یکی اینکه در ضوابط بازنگری صورت بگیرد. این قوانین طوری باید تسهیل‌گرانه باشد که ساخت‌وساز برای سازنده صرفه داشته باشد و به‌سمت تخلف نرود که در طرح تفصیلی جدید اتفاق افتاده است. نکته دوم این است که در صدور پروانه هم تسهیلاتی صورت بگیرد که این کار هم رخ داده است و امروز در منطقه ۱۰ در کمترین زمان ممکن به مردم برای موضوع پروانه و صدور آن پاسخ و اجازه می‌دهیم و راه برای ساخت‌وساز قانونی توسط مردم باز شده است. حتی به اراضی قولنامه‌ای هم طبق مصوبه شورای شهر مشهد تا جایی پاسخ می‌دهیم و این کار هم تسهیل شده است.

منطقه در مرحله برش اسکلت وارد عمل می‌شویم و اجازه ساخت‌وساز را نمی‌دهیم، درحالی‌که پیش از این بسیار کند عمل می‌کردیم، امروز فضا در محله‌های امام‌هادی^(ع) و امام‌زمان^(ع) و بقیه کلونی‌های ساخت‌وساز غیرمجاز در منطقه ۱۰ کاملاً عوض شده است و همه می‌دانند که اگر غیرمجاز بسازند، تخریب خواهد شد. ما در توس و نهضت و یوسفیه، فضا را برای این شیوه ساخت‌وساز و چنین کنشگرانی در این حوزه ناامن کردیم.

درباره فروش هوایی هم که دست بر قضا شهرداری هیچ نقشی ندارد. یک نفر با یک هزینه ۲۰۰-۳۰۰میلیون تومانی، چنین ملکی را می‌خرد و ما هم در شهرداری چاره‌ای جز تخریب آن نداریم. متأسفانه دست خریدار هم بعد از تخریب به هیچ‌جا بند نیست؛ چون در قولنامه این املاک ذکر می‌شود که اگر شهرداری ملک را پس از ساخت تخریب کرد، هیچ قصوری متوجه فروشنده